

Kontemplation og prædiken

I forbindelse med en romersk menigheds valfart til Montepulciano i Toscana holdt en af stedets dominikanere, p. Mario Gallian o.p., et foredrag om kernen i dominikansk spiritualitet

Af Erling Tiedemann

Bussen holder klar en kold søndag morgen sidst i januar; stedet er Piazza Risorgimento i Rom, og anledningen er, at en gruppe lægdominikanere sammen med andre medlemmer af menigheden Santa Maria del Rosario in Prati skal ud på en pilgrimsfærd på små 200 km. til den toskanske by Montepulciano, godt 60 km. syd for Siena. Den lille bjergby med stejle gader er et kendt valfartssted, hvor pilgrimme besøger den hellige dominikanersøster Sant'Agnese,¹ der ligger i sit glasskrin bag hovedaltret i den stedlige dominikanerkirke.

Efter højmesseren i kirken, hvor det vil være en stærk underdrivelse at sige, at der var hundekoldt, er der i en nærliggende restaurant italiensk frokost af et omfang, der til gengæld kan gøre det af med enhver fornemmelse af kulde i kroppen – og dernæst følger tredje hovedpunkt på programmet: Et foredrag af dominikanerpræsten Mario Gallian.

Disse tre elementer er typiske for et solidt katolsk arrangement: Der er den mystiske forening med Gud i messens Eukaristi; der er det menneskelige fællesskab med trosfæller omkring et godt bord – og der er et foredrag, som befordre den stadige fordybelse, der er nødvendig for at nærme troen og gudsforholdet.

Med udgangspunkt i bl.a. Thomas af Akvins og andre dominikaneres skrifter søger pater Mario i foredraget hen til ordenens tidlige kilder for at pege på, hvordan den grundlæggende dominikanske spiritualitet kan blive genfundet. For nogle var den måske gledet lidt i baggrunden i de mere eller mindre kaotiske år i den sidste tredjedel af forrige århundrede, som også har sat sit præg på andre af de store ordenssamfund i Kirken. Mange af deres medlemmer føler det nu nødvendigt at forny svaret på spørgsmålet: "Hvad var det nu egentlig, vi skulle?"

Dominikanerordenens rigtige navn er Prædikebrødrenes Orden – deraf forkortelsen o.p.² – og pater Mario lever i høj grad op til denne betegnelse, idet han prædiker med en varme, som står i klar modsætning til temperaturen i foredragssalen, der nu atter er som i Kirken om formiddagen ...

¹ 1268-1317

² Ordo Praedicatorum

Der foreligger desværre hverken et fuldstændigt manuskript eller en båndoptagelse af foredraget, som kunne muliggøre en gengivelse af det, der kan yde dets indhold retfærdighed. Pater Mario har imidlertid venligt stillet sit "talepapir" til rådighed for catholica.dk – og det er med støtte i dette papir, at det i det følgende skal forsøges at gengive hans tanker.

– Når to unge mennesker elsker hinanden, føler de behov for at mødes, for at skrive sammen, kort sagt for at give udtryk for deres kærlighed. Det er på ingen måde nødvendigt, at forældre eller venner pålægger et forlovet par, at de skal mødes mindst en gang om ugen.

Med ord som disse indleder pater Mario sit foredrag og fortsætter med retorisk at spørge, hvorfor Kirken så føler det nødvendigt at pålægge os at bede i det mindste en gang om dagen? Fordi den ved, svarer han selv, at vores kærlighed til Kristus har brug for til stadighed at blive næret og få givet nyt liv.

Udgangspunktet for vores bøn er den grundlæggende overbevisning, at Jesus Kristus er nærværende og lever og virker i os. Når vi beder, giver vi ham mulighed for, at han kan udfolde al den guddommelige energi i os, som er i hans hjerte.

Det er troen, som får os til at tage imod Kristi nærvær; det er ikke følelser eller fornemmelser.

Men at kende og *erfare* Kristus er noget, som virkeliggøres gennem den særlige form for bøn, som vi kalder kontemplation. Når vi taler om overnaturlig eller indgydt kontemplation, handler det om, at rigdommen og skønheden i den guddommelige sandhed fylder os med en beundring, som får os til at indstille almindelig tankevirksomhed.

Fra den kristne tradition henter pater Mario yderligere forklaringer frem for at belyse den kontemplative bøn.

I bogen *De Spiritu et Anima*, som tilskrives Sankt Augustin,³ hedder det: "Kontemplation er frydefuld beundring af den strålende sandhed".

Samme Augustin forklarer også kontemplationen som "en hellig henrykkelse, som fjerner sjælen fra det timeliges forgængelighed, og som grunder sig på en intuitiv erfaring af Visdommens evige lys".

Den hellige Bernhard⁴ siger det sådan: "[Det er] en åndens opløftelse og svæven i Gud, som er et forskud på den evige glæde".

Og Riccardo fra Saint Victoire⁵ citeres for, at kontemplation er "et åndens frie og gennemtrængende syn, fyldt af beundring over for den guddommelige Visdoms stillen sig til skue".

For den hellige Thomas af Akvin⁶ er kontemplation "en enkel og intuitiv erfaring af den guddommelige sandhed, som har sit udspring i kærligheden".

"Kontemplation er kærlighedens erkendelse, kærlighedens kendskab til Gud, som oplyser og begejstrer sjælen og ender med, trin for trin, at løfte denne op mod sin skaber," siger den hellige Johannes af Korset.⁷

Og pater Lallemand⁸ skriver, at "kontemplation er et syn af Gud og af det guddommelige, enkelt, frit, gennemtrængende, præget af vished; det udspringer af kærligheden og stræber samtidig mod denne".

³ Latinsk kirkelærer, biskop af Hippo, kirkefader. 354-430. Red.

⁴ Bernhard af Clairvaux, fransk cistercienserabbed, kirkelærer. 1090-1153. Red.

⁵ Engelsk- eller skotskfødt munk i benediktinerklostret Saint Victoire i Paris. Abbed fra 1162 til sin død 1173. Red.

⁶ Italiensk dominikaner, filosof og teolog, kirkelærer, 1225-1274. Red.

⁷ Spansk karmelit, død 1591, kirkelærer

⁸ Louis Lallemand. fransk jesuit, 1588 - 1635. Bl.a. kendt for værket "Doctrine Spirituelle"

Under kontemplerationen, forklarer Jean Lafrance,⁹ "er ens væsen i den grad gennemtrængt af og sunket dybt ned i Helligåndens realitet, at man oplever denne realitet hinsides følelser og forestillinger. Man ser Kristi ansigt, hører hans ord, opfatter hans virke og når til at erfare hans nærvær som virkeligt. Gennem Kristi menneskelighed opdager og nyder man sødmen af Faderens og Sønnens kærlighed og træder ind i den sønlige kærlighed, som forener Sønnen med Faderen og Faderen med Sønnen."

– Det er som at sige, fortsætter pater Mario, at bønner, hvis den er ægte, er dét særligt privilegerede sted, hvor du kan lade dig se af Kristus, sådan som du er. Og endnu bedre: han får dig til at se dig selv, som du dybest set er.

For at fatte dette, er det nødvendigt, at du stadigt på ny gør dig klart, hvad bøn er, nemlig en utrættelig søgen efter på denne måde at blive set af Kristus eller af Faderen – efter på en personlig måde at erfare at blive set. Det giver mig lov til at sige til dig, at "at bede eller søge Gud er at se Ham, som ser dig."

Og det er netop kontemplation. Men for at bede sådan, må man acceptere at miste sig selv og afdø fra alle sine menneskelige og begrænsede betragtningsmåder.

Det, som først var problemet, nemlig "hvad skal jeg gøre for at bede godt", ændrer sig til en ydmyg bøn: "Herre, lær os at bede!"

Det er for mennesket den rigtige måde at forholde sig på; det opløftes, når det – på knæ og med åbne og fremstrakte hænder – tålmodigt venter på, at Kristus vil åbenbare sig for det. Som Moses gentager det uafsladligt: "Lad mig se din herlighed!"¹⁰

Sankt Thomas' berømte måde at sige det på sammenfatter særdeles godt det ideal, som den hellige Dominikus¹¹ opstillede: *Contemplare et contemplata aliis tradere*.¹²

Det vil sige: Bed kontemplativt, nå frem mod sandheden i lytten og forening med Gud – og giv dernæst andre frugten af din egen kontemplation.

Fra Summa Theologica citerer pater Mario den hellige Thomas, som lærer os, at "et menneske kan nå til at kende sandheden på to måder.

For det første kan det ske ved at modtage den fra andre.

Hvad angår at modtage sandheden fra Gud, er bøn helt nødvendig – som der står i Visdommens Bog: 'Jeg påkaldte ham, og Visdommens Ånd kom til mig'.¹³

Hvad angår at modtage sandheden fra et andet menneske, er *hørelse* nødvendig, hvis den modtages mundtligt, og *læsning*, hvis den modtages på skrift.

For det andet kan man nå til at kende sandheden gennem en ihærdig personlig indsats. Og så er der brug for *meditation*".¹⁴

Men pas på! siger pater Mario. Når Thomas taler om meditation, forstår han ikke spekulativ udforskning, men ganske enkelt from refleksion.

I den forbindelse skriver den salige Umberto de Romans¹⁵ derfor som følger om undervisningen af dominikanerordenens novicer:

⁹ Nutidig fransk præst og forfatter.

¹⁰ 2 Mos 33,18

¹¹ Spansk præst, grundlægger af Dominikanerordenen, omkr. 1170 - 1221

¹² "At bede kontemplativt og give frugten af kontemplerationen videre til andre". Thomas af Akvin, Summa Theologica, II-II, q.188, a.6

¹³ Visd 7,7

¹⁴ Thomas af Akvin, Summa Theologica, II-II, q. 180, a.3, ad 4

"Det er nødvendigt at lære dem at bruge tiden til meditation, det være sig når de er på rejse eller i klostergården eller i køkkenhaven eller på vej gennem klostret, eller når de er med i stille bøn eller er i cellen – hvad enten de ligger og hviler sig eller er vågne.

Vel, under sådanne meditationer skal man til nogle tider koncentrere sig om Guds velgerninger, de være sig almene eller specielle; til andre tider bør man koncentrere sig om taksigelse eller tænke over menneskeslægtens utaknemmelighed; den ene dag skal man betragte skaberværket og den anden dag frelsesværket ... – Af disse betragtninger bør der udledes forskellige følelser: én dag håb, en anden dag bekymring eller smerte; én dag sukken over det onde, en anden dag sukken efter det gode".¹⁶

Som en bønnens mand, der brændte for evangeliet, levendegjorde den hellige Dominikus apostlenes program: "Vi vil holde os til bønnen og til tjenesten for ordet".¹⁷

Det fremgår af ordensreglerne, at livet som dominikaner er et apostolisk liv, i hvilket "prædiken og undervisning sprudler frem af kontemplationens overflod".¹⁸

Ligesom et og samme ansigt har to kinder, skal den hellige Dominikus' efterfølgere have to mål: at kæmpe sig frem til sandheden og at give den videre til andre.

Kampen for sandheden munder ud i prædikenen og i forkyndelsen af Ordet; forkyndelsen kommer af kontemplationens fylde.

"Før alt andet er dominikaneren en kontemplativ," skriver Umberto de Romans og fortsætter: "Før end han er lærer, er han en sandhedens discipel; førend han er fader og ophav til sandhed hos andre, er han selv sandhedens afkom. Han 'lever sandheden i kærligheden', som Paulus skriver, for 'i ét og alt at vokse op til ham, som er hovedet, Kristus'.¹⁹ Prædikebroderen henter i kontemplationen dét, som han siden deler ud af i prædikenen ... Derfor: jo mere han er kontemplativ, jo bedre egnet er han til at prædike".²⁰

Den kontemplation, der her refereres til, er en helt igennem overnaturlig og indgydt kontemplation, i hvilken man opnår en virkningsfuld troserfaring. Det drejer sig ikke her om en rent naturlig kontemplation, som man kan opleve ved synet af naturens skønhed, eller ved beundringen af et kunstværk, men det handler om noget, som Helligånden virker i én – noget, som styrker troen ved at give indsigt, visdom og erkendelse.

Den hellige Thomas understreger, at "omend det kontemplative liv i det væsentlige hører til i intellektet, så har det dog sit udspring i længslen, eftersom det er gennem kærligheden, man tilskyndes til at søge Gud i kontemplationen".²¹

Bønnen og studiet peger frem mod kontemplationen i og med, at de direkte når viljen og intellektet.

Kontemplation og aktion bør gå op i en højere enhed; den er vital og nødvendig, men også vanskelig.

Man kan kun erklære sig enig med pater Fuente, når han skriver, at "i virkeligheden gør man det i bund og grund af med et autentisk liv som dominikaner, når man – også selv om dets præstelige funktion fortsætter – lægger vægten *enten* på kontemplation *eller* på aktivitet. Det gælder også, når man – lidt upræcist – skriver om disse emner og insisterer på sætte de såkaldte 'monastiske' aspekter

¹⁵ Den hl. Dominikus' fjerde efterfølger som leder af Dominikanerordenen

¹⁶ De vita Regulari, bd. II, s. 231

¹⁷ ApG 6,4

¹⁸ Costituzione fondamentale., § IV

¹⁹ Ef 4,15

²⁰ De vita regulari, bd. I, s. 48; P.Amato, Il progetto di San Domenico, s.17-18

²¹ Thomas af Akvin, Summa Theologica, II-II,q.180, a.7, ad1

i relief som noget, der har med kontemplationen at gøre, i modsætning til de "kanoniske" aspekter, der skulle have at gøre med den apostoliske indsats. Relationen mellem kontemplation og apostolisk aktivitet bliver i sandhed så intim, at der mellem dem etableres en ontologisk relation mellem årsag og virkning; den ene kan ikke bare byttes ud med den anden. Samtidig er det sandt, at som følge af de krav, som det apostoliske liv objektivt stiller, har kontemplationen forrang.

Livet som dominikaner er i eminent grad kontemplativt.

Det apostoliske liv er, når det kommer til stykket, grundlæggende kontemplativt. Derfor kan man heller ikke hævde, at Dominikanerordenen skulle være enten af 'monastisk' karakter i modsætning til at være af 'kanonisk', eftersom begge aspekter er intimt flettet sammen i et liv, hvor det blandes – eller i et apostolat, der udspringer af kontemplationen. Prædiken og undervisning bør komme, fordi kontemplationen flyder over".²²

Denne forståelse er med styrke blevet fastslået af pave Paul VI, som til Dominikanerordenens generalkapitel i 1977 i Madonna dell'Arco (ved Neapel) udtalte følgende:

"Jeres mission er helt sikkert den, som min forgænger Honorius III²³ betroede jer med disse ord: 'Evangelisere hele verden i Vor Herre Jesu Kristi navn'.²⁴ Men for fuldt ud at kunne opfylde denne sendelse er det frem for alt nødvendigt, at I – i nøje sammenhæng med jeres kald – efterfølger Kristus ved at kontemplere Gud som Sandheden selv. Og grunden hertil er den, som den hellige Thomas udtrykte i værket *Summa contra Gentiles*: 'Meditere over den guddommelige Sandhed og – efter at have mediteret over den – bringe den til udtryk'.²⁵ På samme måde, som hele Kirkens liv bygger på den pagt, som Gud indgik med menneskene helt tilbage til menneskeslægtens oprindelse, sådan er I blevet kaldet i Kirken til at holde en særlig slags pagt i hævd, som Gud i sin barmhjertighed har indgået med jeres grundlægger og hans efterfølgere, nemlig at hvis I, hjulpet af Helligåndens nåde, med kærlighed kontemplerer den guddommelige Sandhed, så vil Gud gøre jeres ord frugtbare."

Her sluttede pater Marios talepapir, og deltagerne i pilgrimsfærdens til Montepulciano kunne atter sætte kursen mod Rom – og tænke over, at dét, som foredraget havde sat fokus på som forudsætning for dominikanerordenens leven op til sin særlige opgave i overensstemmelse med sin karisme, også har almindelig relevans for andre katolikker – og måske ikke mindst for dem, som troens og kontemplationens indre varme skal holde levende og aktive i en verden, der åndeligt talt er lige så kold, som vejret var i Montepulciano den søndag i januar.

[Klik her for at udskrive artiklen \(printerens skal være tændt\)](#)

[Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt \(Outlook skal være startet\)](#)

[Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk](#)

²² A Gonzáles Fuente o.p., *Il carisma della vita domenicana*, Ed. Millennium, Roma 1998, side 51

²³ Pave 1216 - 1227. Stadfæstede både dominikanernes og franciskanernes ordensregler i henholdsvis 1216 og 1223.

²⁴ LCO, I § 1

²⁵ Thomas af Akvin, *Summa contra Gentiles* (I,1,c.I). *Summa contra Gentiles* er Thomas af Akvins fremstilling af kristentroen, beregnet for "gentiles", d.v.s. ikke-kristne folkeslag